

TVÅ SPRÅK ELLER

Råd till flerspråkiga familjer

¿DOS LENGUAS O VARIAS?

Consejos para
familias plurilingües

Spansk version

TVÅ SPRÅK ELLER FLERA? Råd till flerspråkiga familjer

Beställs från:

Liber Distribution

162 89 Stockholm

e-post: skolutveckling@liber.se

tel: 08-690 95 76

fax: 08-690 95 50

Best. nr: U06:105

Text: Språkforskningsinstitutet i Rinkeby

© Myndigheten för skolutveckling 2006

Översättning: Eqvator AB

Foto: Ann Eriksson, där ej annat anges

Produktion och grafisk form: Ord & Bildmakarna AB, Stockholm

Tryck: Sjuhäradsbygdens tryckeri, Borås

ISBN: 91-85128-35-X

Innehåll

Tvåspråkighet – en värdefull resurs _____	2
Flerspråkiga familjer är olika _____	2
Kan barn lära sig två eller flera språk lika bra? _____	4
Vilket språk ska vi tala med vårt barn då vi föräldrar talar ett annat språk än svenska? _____	5
Vilket språk ska jag tala med barnet om vi föräldrar har olika modersmål? _____	6
Kommer mitt barn att lära sig svenska om jag fortsätter att tala mitt modersmål med barnet? _____	8
Är det dåligt om mitt barn blandar språken? _____	10
Vad ska jag göra om mitt barn bara svarar på svenska? _____	12
Vad kan jag göra för att stödja mitt barns utveckling i modersmålet? _____	14
Hur kan jag stödja mitt barns språkutveckling i svenska? _____	16
Vad ska jag göra om mitt barn slutar prata i förskolan? _____	18
Ska mitt barn ha modersmålsstöd i förskolan? _____	20
Ska mitt barn läsa ämnet modersmål i skolan? _____	22
Ska mitt barn läsa ämnet ”Svenska som andraspråk” i skolan? _____	24
Några ordförklaringar _____	26
För vidare läsning och andra tips _____	28

Contenido

Bilingüismo – un valioso recurso _____	3
Las familias plurilingües son diferentes _____	3
¿Pueden los niños aprender dos o más lenguas igual de bien? _____	4
¿Qué lengua debemos hablar con nuestro hijo cuando nosotros, los padres, hablamos otra lengua distinta al sueco? _____	5
¿Qué lengua debo hablar con el niño si nosotros, los padres, tenemos lenguas maternas distintas? _____	6
¿Aprenderá mi hijo sueco si continúo hablando mi lengua materna con el niño? _____	8
¿Es malo si mi hijo mezcla lenguas? _____	10
¿Qué debo hacer si mi hijo sólo responde en sueco? _____	12
¿Qué puedo hacer como padre para apoyar el desarrollo de la lengua materna de mi hijo? _____	14
¿Cómo puedo apoyar el desarrollo de la lengua sueca de mi hijo? _____	16
¿Qué debo hacer si mi hijo deja de hablar en el preescolar? _____	18
¿Debe tener mi hijo apoyo de lengua materna en el preescolar? _____	20
¿Debe mi hijo estudiar la asignatura lengua materna en la escuela? _____	22
¿Debe mi hijo estudiar la asignatura ”Sueco como segunda lengua” en la escuela? _____	25
Explicación del significado de algunas palabras _____	27
Para más lectura y otros datos útiles _____	28

Tvåspråkighet

– en värdefull resurs

De flesta människor i världen är två- eller flerspråkiga.

Två- och flerspråkighet är mycket värdefullt både för den enskilda människan och för samhället. Familjer som flyttat från ett land till ett annat har lättare att hålla kontakten med ursprungslandet om de bevarar sitt modersmål. Barnen i sådana familjer har större möjlighet att ta till sig föräldrarnas kulturarv om de kan föräldrarnas språk.

Den som är tvåspråkig kan också lättare förstå värdet av kulturell mångfald och kan där igenom få en rikare bild av världen.

Modersmålet betyder också mycket för kontakten i familjen och med släktingar, vilket hjälper barnet att känna sig säkrare i sin egen identitet och tillhörighet.

Alla barn kan lära sig två eller flera språk samtidigt, men det är inte så vanligt att man lär sig båda språken lika bra.

För att barnen ska kunna utveckla båda språken till en mycket hög nivå krävs att både hem, förskola och skola aktivt hjälps åt. Det är viktigt att de vuxna i barnens omgivning, på olika sätt, uppmuntrar och stöder användningen av minoritetsspråket. Genom att använda minoritetsspråket – inte bara i familjen, utan också på lekplatsen, i förskolan, i klassrummet och på arbetet – kan föräldrar och lärare konkret visa barnen att det är naturligt med flerspråkighet.

Tvåspråkigheten för med sig så mycket positivt att de flesta familjer som har två eller flera språk aldrig skulle kunna tänka sig att vara utan dem.

Den tvåspråkiga utvecklingen underlättas också om det övriga samhället är positivt till att människor talar flera språk.

Flerspråkiga familjer är olika

Familjer kan vara två- eller flerspråkiga på många olika sätt. Båda föräldrarna kan ha ett gemensamt modersmål som är ett annat språk än svenska, t ex somaliska. En förälder kan ha sitt ursprung i ett land där man talar ett språk hemma och ett annat i skolan, t ex kurdiska hemma och turkiska i skolan. Föräldrarna kanske inte har samma modersmål, utan barnet får redan från början höra två eller tre språk hemma, t ex i en familj med en arabisktalande pappa och finsktalande mamma och kanske föräldrarna använder ytterligare ett annat språk för att tala med varandra, t ex engelska. Alla familjer består inte heller av ”mamma-pappa-barn,” utan också av äldre släktingar som har en aktiv roll i barnens fostran och som kanske också tillför ytterligare språk i barnets värld. Även ensamstående föräldrar kan ibland vilja satsa på tvåspråkighet.

Bilingüismo

– un valioso recurso

La mayor parte de las personas en el mundo son bilingües o plurilingües.

El bilingüismo o plurilingüismo es muy valioso tanto para la persona individual como para la sociedad. Las familias que se han trasladado de un país a otro tienen más facilidad para mantener el contacto con el país de origen si conservan su lengua materna. Los niños en tales familias tienen mayor posibilidad de asimilar el legado cultural de sus padres si conocen la lengua de éstos.

El que es bilingüe puede también entender fácilmente el valor de la diversidad cultural y puede gracias a eso tener una imagen más rica del mundo.

La lengua materna significa asimismo mucho para los contactos en la familia y con parientes, lo que ayuda al niño a sentirse seguro en su propia identidad y pertenencia.

Todos los niños pueden aprender dos o más lenguas al mismo tiempo, pero no es tan común que uno aprenda ambas lenguas igual de bien.

Para que los niños puedan desarrollar ambas lenguas a un nivel muy alto se requiere que tanto el hogar, como el preescolar y la escuela se ayuden activamente. Es importante que los adultos en el entorno de los niños, de diferentes maneras, animen y apoyen el uso de la lengua minoritaria. Utilizando la lengua minoritaria – no sólo en la familia, sino también en el parque infantil, en el preescolar, en la clase y en el trabajo– pueden los padres y profesores enseñar de forma concreta a los niños que el plurilingüismo es natural.

El bilingüismo trae consigo tantas cosas positivas que la mayoría de las familias que tienen dos o más lenguas nunca podrían imaginarse estar sin ellas.

El desarrollo bilingüe se facilita también si el resto de la sociedad tiene una actitud positiva a que las personas hablen varias lenguas.

Las familias plurilingües son diferentes

Las familias pueden ser bilingües o plurilingües de muchas maneras diferentes. Ambos padres pueden tener una lengua materna común que sea distinta al sueco, p.ej. somalí. Un padre puede ser originario de un país donde se hable una lengua en el hogar y otra en la escuela, p.ej. kurdo en el hogar y turco en la escuela. Puede que los padres no tengan la misma lengua materna, por lo que el hijo escucha desde el principio dos o tres lenguas en el hogar, p.ej. en una familia con un padre que hable árabe y una madre que hable finlandés y puede que los padres utilicen además otra lengua para hablar entre ellos, p.ej. inglés. Tampoco todas las familias se componen de "mamá-papá-hijo," sino también de parientes mayores que tienen un papel activo en la educación del hijo y que también puede que aporten otra lengua más en el mundo del niño. También los padres que viven solos pueden a veces querer apostar por el bilingüismo.

Kan barn lära sig två eller flera språk lika bra?

Ja, men eftersom man ofta använder de olika språken i skilda sammanhang är det vanligt att tvåspråkiga barn klarar vissa ämnesområden och situationer bättre på det ena språket än på det andra. Barnet har kanske lättare att berätta på svenska vad som har hänt i skolan, medan det föredrar sitt modersmål för att tala om sådant som hör familjen till, t ex mat, kläder och släktingar. Barnet kanske använder sitt modersmål i samtal med äldre släktingar och föräldrar men växlar mellan de olika språken när det talar med syskon och kamrater. Sådana språkanvändningsmönster är naturliga för tvåspråkiga individer och brukar förändras under livets gång.

¿Pueden los niños aprender dos o más lenguas igual de bien?

Si, pero puesto que frecuentemente se utilizan las distintas lenguas en contextos diferentes es corriente que los niños bilingües superen determinadas áreas de materias y situaciones mejor en una lengua que en otra. Puede que a los niños les sea más fácil contar en sueco lo que les ha ocurrido en la escuela, mientras que prefieran su lengua materna para hablar de aquello que pertenece a la familia, p.ej. comida, ropa y parientes. Puede que los niños utilicen su lengua materna en conversaciones con parientes mayores y padres pero cambien entre las distintas lenguas cuando hablen con hermanos y compañeros. Tales ejemplos del uso de la lengua son naturales para individuos bilingües y suelen modificarse durante el transcurso de la vida.

Vilket språk ska vi tala med vårt barn då vi föräldrar talar ett annat språk än svenska?

Tala det språk ni behärskar bäst och som ni kan uttrycka er mer nyanserat på. För många är det modersmålet. Det är också lättare att uppfostra sina barn på ett språk som man bättre kan uttrycka sina känslor på. Många vuxna har också lättare att återge sagor och berättelser från sin egen barndom, sjunga sånger eller göra rim och ramsor tillsammans med barnet på det språk de själva talade som barn. Sådana aktiviteter betyder mycket inte bara för kontakten med barnet utan också för barnets allmänna språkutveckling.

Välj det språk som känns naturligast!

¿Qué lengua debemos hablar con nuestro hijo cuando nosotros, los padres, hablamos otra lengua distinta al sueco?

Hablen la lengua que mejor dominen y con la que puedan expresar más matices. Para muchos ésta es la lengua materna. Es también más fácil educar a sus hijos en una lengua en la que uno pueda expresar mejor sus sentimientos. A muchos adultos les resulta también más fácil relatar cuentos y narraciones de su propia infancia, cantar canciones o hacer rimas y cancioncillas conjuntamente con el niño en la lengua en que ellos mismos hablaban de niños. Tales actividades significan mucho no sólo para el contacto con el niño sino también para el desarrollo general del lenguaje del niño.

¡Elija la lengua que sienta más natural!

Vilket språk ska jag tala med barnet om vi föräldrar har olika modersmål?

Också i familjer där föräldrarna har olika modersmål brukar man rekommendera att var och en använder sitt modersmål tillsammans med barnet. Alltså: En person – ett språk. Barnet har då lättare att vänja sig vid att koppla ihop det ena språket med mamma och det andra med pappa. När hela familjen är tillsammans kan man välja det som känns naturligast; ett av modersmålen, svenska eller något annat gemensamt språk – eller att kombinera flera olika språk.

I familjer där den ena föräldern är svenskspråkig och den andra har ett annat modersmål är det också bra att varje förälder talar "sitt" språk. Det är troligt att svenskan kommer att bli det dominerande språket i den här typen av familjer, men vill man att barnet ska bli tvåspråkigt är det viktigt att på olika sätt ge extra stöd för utvecklingen i minoritetsspråket.

¿Qué lengua debo hablar con el niño si nosotros, los padres, tenemos lenguas maternas distintas?

También en familias donde los padres tienen diferentes lenguas maternas se suele recomendar que cada uno utilice su lengua materna junto con el niño. Por consiguiente: Una persona – una lengua. A los niños les resultará más fácil acostumbrarse a asociar una lengua con mamá y la otra con papá. Cuando toda la familia esté junta se puede elegir la lengua que se sienta más natural; una de las lenguas maternas, sueco o alguna otra lengua común – o combinar varias lenguas distintas.

En familias donde uno de los padres habla sueco y el otro tiene otra lengua materna también es bueno que cada padre hable "su" lengua. Es posible que el sueco sea la lengua dominante en este tipo de familias, pero si se quiere que el niño sea bilingüe es importante que de maneras diferentes se dé apoyo adicional para el desarrollo de la lengua minoritaria.

Kommer mitt barn att lära sig svenska om jag fortsätter att tala mitt modersmål med barnet?

Ja, det finns till och med forskning som visar att det går bättre att lära sig ett andraspråk om man samtidigt får en god grund i sitt förstaspråk. De båda språken behöver inte konkurrera, utan kan fungera som stöd för varandra. Om barnet har lärt sig ett begrepp på sitt modersmål (t ex gaajaysan på somaliska) är det lättare att lära sig ordet för motsvarande begrepp på svenska (hungrig) och omvänt.

Alla föräldrar önskar att det ska gå bra för deras barn i skolan och därför vill de att barnen tidigt ska lära sig svenska. Men detta betyder inte att föräldrarna ska sluta använda modersmålet när de talar med barnen. Däremot kan föräldrarna hjälpa barnen att få kontakt med det svenska språket. Det bästa sättet för barn att lära sig svenska är att de får använda det tillsammans med svensktalande kamrater och vuxna. Det vanligaste är att detta sker i förskolan och kanske med föräldrarnas vänner och bekanta.

¿Aprenderá mi hijo sueco si continuó hablando mi lengua materna con el niño?

Si, existen además estudios que muestran que es más fácil aprender una segunda lengua si uno al mismo tiempo recibe una buena base en su primera lengua. Ambas lenguas no necesitan competir, sino que pueden funcionar como apoyo entre ambas. Si el niño ha aprendido un concepto en su lengua materna (p.ej. gaajaysan en somalí) es más fácil aprender la palabra del concepto equivalente en sueco (hambriento) y a la inversa.

Todos los padres desean que les vaya bien a sus hijos en la escuela y por eso quieren que los niños aprendan sueco pronto. Pero esto no significa que los padres deban dejar de utilizar la lengua materna cuando hablan con los niños. Por el contrario los padres pueden ayudar a los niños a tener contacto con la lengua sueca. La mejor manera para los niños de aprender sueco es que puedan utilizar la lengua junto con compañeros que hablen sueco y adultos. Lo más común es que esto ocurra en el preescolar y quizás con los amigos de los padres y conocidos.

Är det dåligt om mitt barn blandar språken?

Nej, vanligtvis inte. Det är helt normalt att små barn blandar ord från de olika språken i ett och samma yttrande. Detta kan bero på att de ännu inte lärt sig att skilja mellan de olika språken eller på att de saknar ord på det ena eller andra språket.

En annan vanlig företeelse är den mer eller mindre medvetna växling mellan språken som äldre barn och vuxna kan göra, när de talar med andra tvåspråkiga. Denna så kallade kodväxling är något som är naturligt för tvåspråkiga. De utnyttjar helt enkelt möjligheten att växla språk som ytterligare ett uttrycksmedel, för att t ex få fram en viss nyans eller känsla, citera vad någon exakt har sagt på ett annat språk eller för att skapa gemenskap mellan talare av samma språk. Många kan ha svårt att förstå eller acceptera ett sådant språkbruk. De kan tycka att det är dåligt att ”blanda” språken på det sättet och tro att det visar att man inte riktigt behärskar sina språk. Men forskningen visar att det krävs en ganska hög språkbehärskning för att kunna växla mellan språken på ett flytande sätt och att det är både naturligt och funktionellt i tvåspråkiga samtal.

¿Es malo si mi hijo mezcla lenguas?

No, generalmente no. Es completamente normal que los niños pequeños mezclen palabras de diferentes lenguas en una misma expresión. Esto pueden deberse a que ellos aún no han aprendido a diferenciar entre las distintas lenguas o a que carecen de palabras en una u otra lengua.

Otro fenómeno común es el cambio más o menos consciente de lenguas que los niños mayores y los adultos pueden realizar, cuando hablan con otros bilingües. Esto denominado cambio de código es algo natural para los bilingües. Ellos aprovechan simplemente la posibilidad de cambiar lenguas como un medio más de expresión para p.ej. sacar un cierto matiz o sentimiento, citar exactamente lo que alguien ha dicho en otra lengua o para crear una relación entre hablantes de la misma lengua. Muchos pueden tener dificultad para entender o aceptar un uso semejante del lenguaje. Pueden pensar que está mal ”mezclar” lenguas de esta manera y creer que esto demuestra que uno no puede dominar verdaderamente sus lenguas. Pero los estudios demuestran que se requiere un dominio bastante alto del lenguaje para poder cambiar de lenguas con soltura y que esto es algo no sólo natural sino también funcional en las conversaciones de bilingües.

Vad ska jag göra om mitt barn bara svarar på svenska?

Det är inte ovanligt att barn under vissa perioder föredrar att använda svenska, även om föräldrarna försöker vara konsekventa och tala sitt modersmål med dem. Om föräldrarna vill att barnet ska bli tvåspråkigt är det viktigt att de fortsätter att använda modersmålet tillsammans med barnet. Det är bra om det också finns jämnåriga kamrater och andra vuxna som använder minoritetsspråket med barnet så att språket fyller en funktion också utanför familjen. I många fall har det visat sig att även om barn inte aktivt använder språket i någon större utsträckning så kan de ändå utveckla en hög passiv förmåga, som grund för att senare lära sig att använda språket också mer aktivt.

Om barnet använder svenska när föräldrarna talar sitt modersmål kan dessa försöka hjälpa barnet genom att svara med de rätta orden och uttrycken på modersmålet. Kontakten och kommunikationen med barnet är emellertid det mest grundläggande, oavsett vilket språk man använder. Det är viktigare att lyssna på vad barnet har att säga, än till hur och vilket språk de väljer att göra det på. Det gäller att vara tålmodig, för det tar tid att överföra sitt språk till barnet i en miljö där svenskan har så stort inflytande och ofta värderas mer.

¿Qué debo hacer si mi hijo sólo responde en sueco?

No es inusual que los niños, durante determinados periodos, prefieran utilizar el sueco, incluso si los padres intentan ser consecuentes y hablan su lengua materna con ellos. Si los padres quieren que los niños sean bilingües es importante que continúen usando la lengua materna con el niño. Es bueno si también hay compañeros de la misma edad y otros adultos que utilicen la lengua minoritaria con el niño de tal manera que la lengua cumpla una función igualmente fuera de la familia. En muchos casos ha resultado que incluso si los niños no utilizan en alguna medida activamente la lengua aún así pueden desarrollar una alta capacidad pasiva, como base para aprender más tarde a usar la lengua más activamente.

Si el niño usa el sueco cuando los padres hablan su lengua materna pueden estos intentar ayudar al niño respondiendo con la palabra y expresión adecuadas en la lengua materna. El contacto y la comunicación con el niño constituye no obstante lo fundamental, independientemente de la lengua que uno utilice. Es más importante escuchar lo que el niño tiene que decir, que cómo y en qué lengua elige para hacerlo. Se trata de tener paciencia, porque cuesta tiempo transmitir su lengua al niño en un entorno en el que el sueco tiene tanta influencia y en el que a menudo se valora más.

Vad kan jag göra för att stödja mitt barns utveckling i modersmålet?

Turkiska barn i Turkiet och svenska barn i Sverige lär sig sitt modersmål i många olika situationer och med många olika människor; i familjen, tillsammans släkt och vänner, på gården, i affären, på bussen, i förskolan och i skolan. Hela dagen har de möjlighet att höra, tala och lära sitt modersmål. Många minoritetsbarn har mycket mer begränsade möjligheter för sin modersmålsutveckling. För flertalet är det framför allt i hemmet som barnet hör och använder modersmålet. Det ställer förstås större krav på föräldrarna att, tillsammans med förskolan och skolan, vidga barnens kontakter på modersmålet. Tillsammans måste de vuxna i barnens omgivning skapa möjligheter för barnen att få använda sitt modersmål så mycket som möjligt både i och utanför familjen, både tillsammans med jämnåriga och tillsammans med vuxna.

De allra flesta kommuner har verksamhet för föräldrar med hemmavarande barn i den s.k. öppna förskolan. Dit kan man gå för att träffa andra föräldrar och barn. I många kommuner erbjuder också biblioteken sago- stunder på olika modersmål. Biblioteken har också barn- och ungdomsböcker på många olika språk att låna ut. Fråga i din kommun vilka möjligheter som finns där.

¿Qué puedo hacer como padre para apoyar el desarrollo en la lengua materna de mi hijo?

Los niños turcos en Turquía y los niños suecos en Suecia aprenden su lengua materna en muchas situaciones diferentes y con muchas personas distintas; en familia, con parientes y amigos, en el patio, en la tienda, en el autobús, en el preescolar y en la escuela. Todo el día tienen posibilidad de oír, hablar y aprender su lengua materna. Muchos niños minoritarios tienen unas posibilidades mucho más limitadas de desarrollo de su lengua materna. Para la mayoría es sobre todo en el hogar donde el niño oye y utiliza la lengua materna. Esto desde luego supone una exigencia mayor para los padres de ampliar, conjuntamente con el preescolar y la escuela, los contactos del niño en la lengua materna. Juntos deben los adultos en el entorno del niño crear oportunidades para que los niños puedan utilizar su lengua materna tanto como sea posible dentro y fuera de la familia, tanto con niños de la misma edad como con adultos.

La gran mayoría de los municipios tienen actividades para padres con niños que están en casa en el denominado centro de preescolar de libre acceso. Aquí se puede ir para reunirse con otros padres y niños. En muchos municipios, la biblioteca también ofrece ratos para cuentos en diversas lenguas maternas. La biblioteca dispone también de libros infantiles y juveniles en muchas lenguas diferentes para prestar. Pregunte en su municipio qué posibilidades existen allí.

Hur kan jag stödja mitt barns språkutveckling i svenska?

En bra grund för barnets utveckling i svenska är ett gott samarbete mellan förskolan och skolan och föräldrarna. Förskolan och skolan har ett stort ansvar för barnens utveckling i svenska men föräldrarna kan också hjälpa till på olika sätt. Framför allt genom att uppmuntra barnens skolarbete på olika sätt. Också om föräldrarna inte kan så mycket svenska kan de hjälpa till med skolbarnens läxläsning.

Många föräldrar undrar hur deras barn kan lära sig svenska när barnen inte har några svenska kamrater att umgås med. Det finns minst två saker som föräldrar bör fundera på. För det första gäller det att på olika sätt skapa tillfällen för barnen att träffa personer som talar svenska. Det viktigaste är att barnet får många olika tillfällen att använda svenska tillsammans med kamrater och andra vuxna – det spelar mindre roll om dessa personer har svenska som modersmål eller inte. Föräldrarna kan t ex stimulera barnen att delta i aktiviteter där de kommer i kontakt med svensktalande barn såsom fotbollslag, körer, dansgrupper eller liknande.

För det andra gäller det att fundera på vilken förskola/skola som kan vara lämplig för barnet. Föräldrarna har rätt att ställa krav på att pedagogerna i såväl förskolan som skolan har en stor medvetenhet och kunnskap om tvåspråkig utveckling, andraspråksinlärning och hur man lär sig på ett andraspråk. Föräldrarna har också rätt att kräva att pedagogerna arbetar på ett sätt som gagnar deras barns språkutveckling, både på modersmålet och på svenska.

¿Cómo puedo apoyar el desarrollo de la lengua sueca de mi hijo?

Una buena base para el desarrollo del sueco del niño es una buena cooperación entre el preescolar y la escuela y los padres. El preescolar y la escuela tienen una gran responsabilidad sobre el desarrollo del sueco del niño pero los padres también pueden ayudar de diversas maneras. Ante todo animando el trabajo escolar del niño de distintas formas. Incluso si los padres no saben mucho sueco pueden ayudar con la preparación de los deberes del escolar.

Muchos padres se preguntan cómo pueden sus hijos aprender sueco cuando los niños no tienen ningún compañero sueco para relacionarse. Existen como mínimo dos cosas que los padres deben pensar. En primer lugar se trata de crear de diferentes formas ocasiones para que los niños puedan encontrarse con personas que hablen sueco. Lo más importante es que el niño tenga muchas ocasiones diferentes de utilizar el sueco con compañeros y otros adultos – es menos importante si estas personas tienen o no el sueco como lengua materna. Los padres pueden p.ej. estimular al niño a participar en actividades donde entren en contacto con niños que hablen sueco como equipo de fútbol, coros, grupos de baile o similares.

En segundo lugar se trata de pensar sobre qué preescolar/escuela puede ser adecuada para el niño. Los padres tienen derecho a exigir que los pedagogos tanto en el preescolar como en la escuela tengan una gran conciencia y conocimiento sobre el desarrollo bilingüe, sobre el aprendizaje de la segunda lengua y sobre cómo se aprende en una segunda lengua. Los padres

tienen también derecho a exigir que los pedagogos trabajen de una manera que beneficie el desarrollo del lenguaje de sus hijos, tanto en la lengua materna como en sueco.

Vad ska jag göra om mitt barn slutar prata i förskolan?

Vänta lite och se. Ibland när ett barn börjar i en förskola där modersmålet inte används, kan det hända att en så kallad "tyst period" inträffar och barnet inte säger någonting på svenska under lång tid. Det är ingen fara om barnet verkar må bra i övrigt och om det kommunicerar på annat sätt under den här tiden, t ex genom att peka, visa vad det vill och förstås fortsätter att tala sitt modersmål hemma. Hela tiden samlar barnet kunskap om det nya språket även om det inte märks utåt. Oftast börjar barnet tala efter en periods tystnad, då det samlat tillräckliga kunskaper om det nya språket. Små barn mår dock bra om de märker att även deras modersmål används och uppskattas i förskolan.

¿Qué debo hacer si mi hijo deja de hablar en el preescolar?

Espere un poco y observe. A veces cuando un niño empieza en un preescolar donde no se utiliza la lengua materna, puede ocurrir que tenga lugar un denominado "periodo silencioso" y que el niño no diga nada en sueco durante largo tiempo. No hay que preocuparse si el niño por lo demás parece encontrarse bien y si se comunica de otra forma durante este tiempo, p.ej. señalando, mostrando lo que quiere y desde luego continuando hablando su lengua materna en el hogar. El niño acumula conocimiento sobre la nueva lengua todo el tiempo incluso si no se nota exteriormente. Frecuentemente comienza el niño a hablar después de un periodo de silencio, en el que ha acumulado conocimientos suficientes de la nueva lengua. Los niños pequeños sin embargo se encuentran bien si se dan cuenta que también su lengua materna se utiliza y aprecia en el preescolar.

Ska mitt barn ha modersmålsstöd i förskolan?

För att klara skolan och få en bra framtid i Sverige är naturligtvis goda kunskaper i svenska av avgörande betydelse. Men inlärningen av svenska behöver inte ske på modersmålets bekostnad. Forskningen har visat att det snarare är tvärtom; barn som får möjlighet att utveckla sitt modersmål i förskolan och skolan får också ofta bättre kunskaper i svenska och i andra skolämnen. Modersmålsstödet i förskolan kan fungera som en bro mellan hemmet och förskolan. Det ger också barnet en värdefull möjlighet att vidareutveckla sitt modersmål samtidigt som barnet utvecklar svenska som ett andraspråk.

Det är ganska vanligt att barn som har ett annat modersmål kommer i kontakt med svenskan först i förskolan. Ibland kan det finnas tvåspråkiga förskolor eller tvåspråkiga avdelningar för barn med samma modersmål. Där finns det både svenskspråkig personal och personal som talar barnets modersmål. Föräldrarna bestämmer själva om de vill ha sina barn på en sådan förskola.

Om barnet går i svensktalande grupp kan föräldrarna ansöka om modersmålsstöd. Då kommer en modersmålstränare (som förut kallades hemspråkstränare) till förskolan och pratar, leker och läser sagor med barnet på modersmålet. Fråga din förskola eller ansvarig tjänsteman i din kommun om vilka möjligeter som erbjuds.

¿Debe tener mi hijo apoyo de lengua materna en el preescolar?

Para superar la escuela y tener un buen porvenir en Suecia es desde luego de suma importancia tener buenos conocimientos en sueco. Pero el aprendizaje del sueco no necesita que se haga a costa del lenguaje materno. Los estudios han demostrado que sucede más bien todo lo contrario; los niños que tienen oportunidad de desarrollar su lengua materna en el preescolar y en la escuela obtienen a menudo mejores conocimientos en sueco y en otras asignaturas escolares. El apoyo de la lengua materna en el preescolar puede funcionar como un puente entre el hogar y el preescolar. También proporciona al niño una valiosa oportunidad de desarrollar más su lengua materna al mismo tiempo que el niño desarrolla el sueco como una segunda lengua.

Es bastante común que los niños que tienen otra lengua materna entren en contacto con el sueco primeramente en el preescolar. A veces puede haber preescolares bilingües o secciones bilingües para niños con la misma lengua materna. Ahí hay personal que habla sueco y personal que habla la lengua materna del niño. Los padres deciden ellos mismos si quieren tener a sus hijos en dicho preescolar.

Si el niño asiste a un grupo que hable sueco pueden los padres solicitar la ayuda de lengua materna. En ese caso acudirá al preescolar un instructor de lengua materna (que anteriormente se denominaba instructor de lengua hogareña) para hablar, jugar y leer cuentos con el niño en la lengua materna. Pregunte a su preescolar o al funcionario responsable en su municipio sobre qué posibilidades se ofrecen.

Ska mitt barn läsa ämnet modersmål i skolan?

Forskning visar att tvåspråkiga barn som lärt sig läsa och skriva på sitt modersmål har lättare att utveckla och bevara det. Det bästa vore om alla barn först fick lära sig att läsa och skriva på sitt starkaste språk, som för många barn är modersmålet. Förmågan att läsa och skriva på ett språk underlättar sedan läsinlärningen på andra språk. Barn kan även lära sig läsa och skriva samtidigt på flera språk. I skolans modersmålsundervisning får barnet möjlighet att lära sig läsa och skriva på sitt modersmål. Genom att till exempel skriva brev, läsa böcker och annat skrivet material kan barnet fortsätta och utöka kontakten med ursprungslandet.

I skolan har barnet rätt till undervisning i modersmålet. Det måste finnas minst fem barn i kommunen för att bilda en grupp för modersmålsundervisning (tidigare kallad hemspråksundervisning). Om barn med samma språk går i olika skolor, samlar man dem på en skola under de timmar som modersmålsundervisningen sker. Undervisningen är frivillig och därför måste föräldrarna anmäla till skolan om de vill att barnet ska ha modersmålsundervisning. Om barnet inte kan så mycket svenska, har barnet också rätt att få studiehjälp på modersmålet. Det betyder att barnet får hjälp av en modersmåls lärare i olika skolämnen. Läraren förklarar på modersmålet innehållet i det som klassen arbetar med och hjälper barnet i skolarbetet. Skolan bestämmer om barnet ska få studiehjälp.

Det finns också andra sätt att studera modersmålet. Fråga din skola vilka möjligheter som erbjuds och vad de innebär. För några språkgrupper och på några orter finns det t.ex. möjlighet att välja tvåspråkig undervisning i form av tvåspråkiga klasser eller språkligt inriktad friskola.

¿Debe mi hijo estudiar la asignatura lengua materna en la escuela?

Los estudios demuestran que los niños bilingües que han aprendido a leer y escribir en su lengua materna tienen más facilidad para desarrollarla y conservarla. Lo mejor sería si todos los niños en primer lugar pudieran aprender a leer y escribir en su lengua más sólida, que para muchos niños es la lengua materna. La capacidad de leer y escribir en una lengua facilita después aprender a leer en otras lenguas. Los niños también pueden aprender a leer y escribir al mismo tiempo en varias lenguas. En la enseñanza de la lengua materna en la escuela los niños tienen la posibilidad de aprender a leer y escribir en su lengua materna. Escribiendo, por ejemplo, cartas, leyendo libros u otro material escrito puede el niño continuar y ampliar el contacto con el país de origen.

En la escuela los niños tienen derecho a la enseñanza de la lengua materna. Tiene que haber como mínimo cinco niños en el municipio para formar un grupo para la enseñanza de la lengua materna (anteriormente denominada enseñanza de la lengua hogareña). Si los niños que hablen la misma lengua van a distintas escuelas, se les agrupa en una escuela durante las horas en que se lleve a cabo la enseñanza de la lengua materna. La enseñanza es voluntaria y por eso los padres deben notificar a la escuela si desean que los niños tengan enseñanza de la lengua materna. Si los niños no saben mucho sueco tienen también derecho a tener una tutoría de estudios en la lengua materna. Esto significa que el niño recibe ayuda de un profesor de lengua materna en diferentes asignaturas escolares. El profesor explica en

la lengua materna el contenido de aquello en lo que se trabaja en la clase y ayuda al niño en el trabajo escolar. La escuela decide si el niño tendrá tutoría de estudios.

Existen también otras formas de estudiar la lengua materna. Pregunte en su escuela qué posibilidades se

ofrecen y lo que éstas implican. Para algunos grupos de lengua y en algunas zonas existe p.ej. la posibilidad de elegir enseñanza bilingüe en forma de clases bilingües o de preescolar orientado en idiomas.

Ska mitt barn läsa ämnet "Svenska som andraspråk" i skolan?

I skolan kan man studera svenska antingen inom ämnet "Svenska" eller inom ämnet "Svenska som andraspråk". Vilket av dessa ämnen som ditt barn bör läsa beror på vilka färdigheter i svenska som barnet har när det börjar skolan. Barn med ett annat modersmål än svenska har ju oftast inte hunnit lära sig lika mycket svenska som svensktalande barn när de börjar skolan. Då är det viktigt att barnet får en språkundervisning som utgår från just detta barns kunskaper och behov. Om barnet inte får bra hjälp att hämta in det språkliga försprång som de svensktalande barnen har, finns det risk att barnet får svårt att komma ikapp de andra. Och det kan påverka hur man klarar sig i de andra ämnena i skolan.

Målet för ämnet "Svenska som andraspråk" är att eleverna ska uppnå samma nivå i svenska som elever med svenska som modersmål. Läraren i "Svenska som andraspråk" vet vad som kan vara svårt för elever som inte har svenska som modersmål. Därför kan läraren anpassa undervisningen mer efter de enskilda elevernas kunskaper och behov. Undervisningen i "Svenska som andraspråk" ska göra det möjligt för eleverna att använda svenskan som ett redskap för att tänka och för att uttrycka sig i tal och i skrift. Eleven ska också, vid sidan av modersmålet, kunna använda svenska språket som ett effektivt redskap för att inhämta kunskaper i andra ämnen.

Ofta bedrivs undervisningen i "Svenska som andraspråk" i mindre grupper. Det ger eleverna bättre möjligheter att öva språket och läraren har mer tid och utrymme för varje elev. Till skillnad från undervisningen i

en stor klass kan eleverna här oftare få komma till tals. I en mindre grupp är det också lättare att våga fråga och be läraren om hjälp när man inte förstår eller har svårt att hitta de rätta orden och uttryckssätten.

Fråga på ditt barns skola hur de bedriver undervisningen för tvåspråkiga elever både i ämnet "Svenska som andraspråk" och i skolans övriga ämnen.

Elev i Rinkeby överlämnar klassens temaarbete till 2003 års nobelpristagare, J.M. Coetzee. Foto: Roger Vikström. © Pressens Bild

¿Debe mi hijo estudiar la asignatura "Sueco como segunda lengua" en la escuela?

En la escuela se puede estudiar sueco a través de la asignatura "Sueco", o de la asignatura "Sueco como segunda lengua".Cuál de estas asignaturas deberá estudiar su hijo dependerá de la competencia en sueco que el niño tenga cuando empiece la escuela. Los niños con otra lengua materna distinta al sueco a menudo no han tenido tiempo de aprender el mismo sueco que los niños que hablan sueco cuando empiezan la escuela. Entonces, es importante que el niño reciba una enseñanza del lenguaje que parta precisamente de los conocimientos y necesidades de este niño. Si el niño no recibe ayuda adecuada para recuperar la ventaja lingüística que tienen los niños que hablan sueco, existe riesgo de que el niño tenga dificultad para ponerse al nivel de los demás. Y esto puede influir sobre cómo se superan las otras asignaturas en la escuela.

El objetivo de la asignatura "Sueco como segunda lengua" es que los alumnos alcancen el mismo nivel en sueco que los alumnos que tienen el sueco como lengua materna. El profesor de "Sueco como segunda lengua" conoce lo que puede ser difícil para los alumnos que no tienen el sueco como lengua materna. Por eso puede el profesor adecuar más la enseñanza según los conocimientos y necesidades individuales de los alumnos. La enseñanza del "Sueco como segunda lengua" debe hacer posible para los alumnos utilizar el sueco como un instrumento para pensar y expresarse verbalmente y por escrito. El alumno debe también, junto

a la lengua materna, poder usar la lengua sueca como un instrumento efectivo para adquirir conocimientos en otras asignaturas.

La enseñanza del "Sueco como segunda lengua" se realiza a menudo en grupos pequeños. Esto proporciona a los alumnos mejores posibilidades de practicar la lengua y el profesor tiene más tiempo y sitio para cada alumno. A diferencia de la enseñanza en una clase grande aquí los alumnos pueden expresarse con más frecuencia. En un grupo más pequeño es también más fácil atreverse a preguntar y pedir ayuda al profesor cuando uno no entiende o cuando tiene dificultad para encontrar la palabra adecuada y la manera de expresarse.

Pregunte en la escuela de su hijo como ejercen la enseñanza para alumnos bilingües tanto en la asignatura "Sueco como segunda lengua" como en el resto de las asignaturas de la escuela.

Några ordförklaringar

Andraspråk: Det eller de språk som börjar läras in efter förstaspråket. Det är inte alltid lätt att dra gränsen mellan förstaspråk och andraspråk. När det gäller ett barn som börjar lära sig ytterligare ett språk i mycket tidig ålder kan man säga att barnet har två förstaspråk.

Förstaspråk: Det eller de språk som ett barn börjar lära sig först.

Hemspråk: Begreppet ”hemspråk” uppkom i samband med den så kallade hemspråksreformen som började genomföras 1977. Hemspråksundervisning kallas numera modersmålsundervisning. Barn har rätt till modersmålsundervisning om någon av föräldrarna eller vårdnadshavarna har ett annat språk än svenska som modersmål och om man använder språket dagligen med barnet.

Majoritetsspråk: Det största och dominerande språket i landet. I Sverige är svenska majoritetsspråket.

Minoritetsspråk: De språk som talas av delar av befolkningen. I Sverige finns fem officiella inhemska minoritetsspråk, *finska, jiddisch, meänkieli, romani chib* och *samiska* och ett mycket stort antal språk som talas av nytillkomna minoriteter, t ex *arabiska, danska, kurdiska, persiska, turkiska* och *somaliska*.

Modersmål: Termen ”modersmål” är ett mångtydigt begrepp, men vanligtvis menar man det/de första språk som lärs in i hemmet.

Tvåspråkighet: Termen ”tvåspråkighet” används ofta som samlingsterm för ”två- eller flerspråkighet”.

Explicación del significado de algunas palabras

Segunda lengua: La lengua o lenguas que se empiezan a aprender después de la primera lengua. No es siempre fácil trazar límites entre primera lengua y segunda lengua. Cuando se trata de un niño que empieza a aprender otra lengua más en una edad muy temprana se puede decir que el niño tiene dos primeras lenguas.

Primera lengua: La lengua o las lenguas que un niño primero empieza a aprender.

Lengua hogareña: El concepto "lengua hogareña" apareció en relación con la entonces denominada reforma de la lengua hogareña que comenzó a llevarse a cabo en 1977. La enseñanza de la lengua hogareña se denomina actualmente enseñanza de la lengua materna. Los niños tienen derecho a enseñanza de la lengua materna si alguno de los padres o titulares de la patria potestad tiene otra lengua materna distinta al sueco y si se utiliza la lengua diariamente con el niño.

Lengua mayoritaria: La lengua más grande y dominante en el país. En Suecia la lengua mayoritaria es el sueco.

Lengua minoritaria: Las lenguas que se hablan en parte de la población. En Suecia existen cinco lenguas minoritarias nacionales oficiales, *finlandés*, *yiddisch* (*dialecto judío-alemán*), *meänkieli* (*finlandés del Tornio*), *chib romaní* y *sami* y un gran número de lenguas que se hablan por minorías recién llegadas, p.ej. *árabe*, *danés*, *kurdo*, *persa*, *turco* y *somali*.

Lengua materna: El término "lengua materna" es un concepto ambiguo, pero en general se alude a la/las primeras lenguas que se aprenden en el hogar.

Bilingüismo: El término "bilingüismo" se utiliza frecuentemente como término agrupador para "bilingüismo o plurilingüismo".

För vidare läsning

Arnberg, Lenore (1988), *Så blir barn tvåspråkiga. Vägledning och råd under förskoleåldern*. Stockholm: Wahlström & Widstrand. (Boken finns också översatt till arabiska, engelska, finska och spanska.)

Baker, Colin (1996), *Barnets väg till tvåspråkighet: råd till föräldrar och lärare i förskola och grundskola*. Uppsala: Påfågeln.

Håkansson, Gisela (2003), *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Studentlitteratur

Hyltenstam, Kenneth (red.) (1996), *Tvåspråkighet med förbinder? Invandrar- och minoritetsundervisning i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.

Hyltenstam, Kenneth (red.) (1999), *Sveriges sju inhemska språk – ett minoritetsperspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Lightbown, Patsy and Spada, Nina (2003), *How Languages are Learned*. Oxford University Press. Revised edition.

Andra tips

För den som har tillgång till Internet (finns bl.a. på alla bibliotek) finns mycket information att hämta om tvåspråkighet i familjen och i skolan.

Om modersmålsundervisningen i förskolan och skolan kan man läsa på Tema Modersmål som ligger på Skoldatanätet. Där finns också särskild information riktad till föräldrar och till barn.

<http://www.skolutveckling.se/mangfald>

Mer information om svenska som andraspråk finner man bl.a. på Nationellt centrum's hemsida:

<http://www.lhs.se/sfi>

Para más lectura

Arnberg, Lenore (1988), *Så blir barn tvåspråkiga. Vägledning och råd under förskoleåldern*. Stockholm: Wahlström & Widstrand. (El libro está traducido al árabe, inglés, finlandés y español.)

Baker, Colin (1996), *Barnets väg till tvåspråkighet: råd till föräldrar och lärare i förskola och grundskola*. Uppsala: Påfågeln.

Håkansson, Gisela (2003), *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Studentlitteratur

Hyltenstam, Kenneth (red.) (1996), *Tvåspråkighet med förbinder? Invandrar- och minoritetsundervisning i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.

Hyltenstam, Kenneth (red.) (1999), *Sveriges sju inhemska språk – ett minoritetsperspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Lightbown, Patsy and Spada, Nina (2003), *How Languages are Learned*. Oxford University Press. Revised edition.

Otros datos útiles

Para el que tenga acceso a Internet (existe en todas las bibliotecas) hay mucha información disponible sobre bilingüismo en la familia y en la escuela.

Sobre la enseñanza de la lengua materna en el preescolar y en la escuela se puede leer en Tema Lengua Materna (Tema Modersmål) que figura en la Red de Datos de la Escuela. Ahí también hay información especial dirigida a los padres y a los niños.

<http://www.skolutveckling.se/mangfald>

Más información sobre sueco como segunda lengua se encuentra entre otras en la página de Internet del Centro Nacional (Nationellt Centrum): <http://www.lhs.se/sfi>

Innehåll och utformning
av denna broschyr
har utarbetats av
Språkforskningsinstitutet i Rinkeby
i samarbete
med föräldrar, förskollärare och lärare
och med forskare vid
Centrum för tvåspråkighetsforskning,
Stockholms universitet.

Institutet tackar dem alla varmt
för värdefulla synpunkter!

Myndigheten för skolutveckling har bekostat
översättning och tryckning.

El contenido y configuración
de este folleto
han sido elaborados por
Språkforskningsinstitutet i Rinkeby
en colaboración
con padres, maestros de preescolar y profesores
y con investigadores del
Centrum för tvåspråkighetsforskning,
Stockholms universitet.

¡El Instituto agradece a todos afectuosamente
sus valiosas opiniones!

Myndigheten för skolutveckling ha sufragado
los gastos de traducción e impresión.

TVÅ SPRÅK ELLER FLERA?

Råd till flerspråkiga familjer

De råd som ges i den här broschyren grundar sig på aktuell kunskap om barns tvåspråkiga utveckling och bygger på de senaste forskningsrönen, förslag och synpunkter från föräldrar, pedagoger i förskola och skola och från forskare vid andra institutioner.

Råden är allmänna och passar många men kanske inte alla. Givetvis ska varje förälder välja det som känns naturligast och bäst i den egna familjen.

Broschyren är tvåspråkig och ges ut på svenska samt albanska, arabiska, bosniska, engelska, finska, somaliska, spanska, turkiska, kurmanji (nordkurdiska), arli (romani), lovari (romani), persiska, polska, ryska, thailändska och tigriska.

¿DOS LENGUAS O VARIAS?

Consejos para familias plurilingües

Los consejos que se dan en este folleto se basan en conocimientos actuales sobre el desarrollo bilingüe del niño y se sustentan en los últimos hallazgos de la investigación, propuestas y opiniones de los padres, pedagogos del preescolar y de la escuela y de investigadores de otras instituciones.

Los consejos son generales y se adecuan a muchos pero quizás no a todos. Desde luego debe cada padre elegir lo que se sienta más natural y mejor en la propia familia.

El folleto es bilingüe y se publica en sueco así como en albanés, árabe, bosnio, inglés, finlandés, somalí, español, turco, kurmanyi (kurdo del norte), arli (romaní), lovari (romaní), persa, polaco, ruso, tailandés y tigrina.

MYNDIGHETEN FÖR
SKOLUTVECKLING

SPRÅKFORSKNINGS-
INSTITUTET i Rinkeby

